

Erling Kagge
LINIȘTE
Într-o epocă a zgomotului
Despre plăcerea de a evada
departe de lume

Traducere din limba engleză de
CARMEN-IULIA BOURCEANU

București
2019

I

Ori de câte ori nu am posibilitatea să mă îndepărtez de lume mergând la pas, urcând pe munte sau navigând pe mare, am învățat să mă închid în mine. Mi-a luat ceva timp să învăț să procedez astfel. Abia când am înțeles că am o nevoie primară de liniște, am reușit să încep s-o caut. Și acolo, adânc sub o cacofonie îngrozitoare a zgomotului de trafic și de gânduri, muzică și mașinării, iPhone-uri și pluguri de zăpadă, mă aștepta. Liniștea.

Nu cu mult timp în urmă, am încercat să-mi conving cele trei fiice că secretele lumii sunt ascunse în miezul tăcerii. Stăteam în jurul mesei din bucătărie, luând cina de duminică. În prezent, rar ni se mai întâmplă să mâncăm împreună; atât

de multe lucruri au loc în restul săptămânii. Mesele de duminică au rămas singurul moment când stăm așezați pe scaun și vorbim, față în față.

Fetele m-au privit cu scepticism. Doar tăcerea nu înseamnă nimic, nu? Chiar dinainte de a reuși să le explic felul în care tăcerea îți poate fi un tovarăș și un lux mai valoros decât oricare dintre gențile marca Louis Vuitton pe care atâta le râvnesc, fetele stabiliseră deja: tăcerea este bună când te simți trist. Dincolo de asta, este inutilă.

Stând la masă atunci, mi-am amintit brusc curiozitatea lor din copilărie. Cum aveau obiceiul să-și pună întrebări despre ce s-ar putea ascunde după o ușă. Mirarea lor în vreme ce se uitau lung la un întrerupător și-mi cereau să „deschid lumina“.

Întrebări și răspunsuri, întrebări și răspunsuri. A-ți pune întrebări este tocmai motorul vieții. Însă copiii mei au 13, 16 și 19 ani și-și pun din ce în ce mai puține întrebări; dacă chiar se întreabă în privința vreunui lucru, își scot imediat smartphone-urile ca să afle răspunsul.

Încă mai sunt curioase, însă fețele lor nu mai sunt la fel de copilăroase, ci mai adulte, iar mintea lor este plină acum mai mult de ambiții decât

de întrebări. Nici una dintre ele nu avea vreun interes să discute despre liniște, așa că, pentru a deschide subiectul, le-am povestit despre doi prieteni de-ai mei care se hotărâseră să escaladeze Muntele Everest.

Într-o dimineață devreme, au plecat din tabără pentru a se urca pe versantul de sud-vest al muntelui. Totul decurgea bine. Au ajuns amândoi în vârf, dar apoi a început furtuna. Și-au dat repede seama că nu vor reuși să ajungă teferi jos. Unul din ei și-a sunat prin satelit soția însărcinată și au decis împreună numele copilului pe care îl așteptau. După care, acesta a murit în tăcere, puțin mai jos de vârful muntelui. Celălalt prieten al meu n-a putut contacta pe nimeni înainte de a muri. Nimeni nu știe exact ce s-a întâmplat pe munte în acele ore. Din cauza climatului uscat și rece de la 8 000 de metri deasupra nivelului mării, ambii au fost congelați. Zac acolo în tăcere, oarecum neschimbați față de cum îi văzusem ultima oară, cu 22 de ani în urmă.

Pentru prima dată s-a făcut liniște la masa noastră. Unul dintre celulare a țiuit anunțând primirea

unui mesaj, dar nici unul dintre noi nu s-a gândit să-și verifice telefonul chiar în clipa aceea. În schimb, am umplut tăcerea cu prezența noastră.

La scurt timp după, am fost invitat să țin o prelegere la Universitatea Saint Andrew din Scoția. Urma să-mi aleg singur subiectul de discuție. Eram tentat să vorbesc despre călătorii extreme până la capătul lumii, dar, de data aceasta, gândurile mele s-au îndreptat mai mult spre casă, la cina aceea de duminică avută cu familia. Astfel, m-am hotărât să vorbesc despre liniște. M-am pregătit bine, însă cum mi se întâmplă adesea, aveam emoții. Ce-ar fi fost dacă gândurile pasagere despre liniște ar ține doar de atmosfera meselor de duminică și nu și de cea a forumurilor de studenți? Nu se pune problema că m-așteptam să fiu huiduit pe durata celor optsprezece minute de prelegere, dar îmi doream ca studenții să fie interesați de subiectul pe care îl consideram atât de aproape de sufletul meu.

Am început prelegerea cu un minut de tăcere. Se auzea și musca. Era o tăcere mormântală. În următoarele șaptesprezece minute am vorbit despre *liniștea din jurul nostru*, dar și despre ceva

mult mai important pentru mine, *liniștea din interiorul nostru*. Studenții au rămas muți, ascultând. Părea că le lipsise tăcerea.

În aceeași seară, am ieșit la o cârciumă cu câțiva dintre ei. Așezați lângă intrare, fiecare dintre noi cu câte o halbă de bere, totul era mai mult sau mai puțin ca în zilele mele de studenție de la Cambridge. Oameni blânzi, curioși, o atmosferă plină de murmur, conversații interesante.

Ce este liniștea? Unde este? De ce este mai importantă acum ca niciodată? – trei întrebări la care doreau răspuns.

Seara aceea a însemnat mult pentru mine și nu numai pentru buna companie. Mulțumită studenților, mi-am dat seama cât de puține înțelegeam. Întors acasă, nu-mi puteam lua gândul de la acele trei întrebări. Deveniseră o obsesie.

Ce este liniștea? Unde este? De ce este mai importantă acum ca niciodată?

În fiecare seară obișnuiam să cad pe gânduri, analizându-le. Am început să scriu, să mă gândesc și să citesc, mai mult pentru mine decât pentru altcineva. La sfârșitul cercetării mele, rezultaseră 33 de încercări de a răspunde la ele.

1.

O mulțime de lucruri din viața cotidiană se reduc la *mirare*. Este una dintre cele mai pure forme de bucurie pe care mi-o pot imagina. Îmi place senzația. Îmi pun adeseori întrebări, o fac aproape oriunde: când călătoresc, citesc, întâlnesc oameni, când mă așez să scriu sau ori de câte ori îmi simt bătăile inimii sau văd răsăritul. A-ți pune întrebări este una dintre cele mai puternice forțe cu care ne naștem. Este totodată una dintre cele mai grozave abilități ale noastre. Nu doar pentru un explorator ca mine: are aceeași valoare și pentru un tată sau un editor. Îmi place. Preferabil fără întrerupere.

Oamenii de știință pot descoperi adevăruri. Mi-ar fi plăcut să fac asta, dar această cale, pur și simplu, nu a fost pentru mine.

De-a lungul vieții, părerile mele legate de aproape orice lucru s-au schimbat. Simțul meu de a chestiona este, mai înainte de toate, ceva din interior și

care există de unul singur, a te întreba de dragul de a-ți pune întrebări. Un mic voiaj al descoperirii. Deși poate fi, de asemenea, sămânța care încolțește pentru a scoate la iveală noi posibilități. Alteori, să mă întreb este involuntar. Nu este ceva ce aleg, ci mai degrabă îmi pun întrebări deoarece, pur și simplu, nu pot lăsa lucrurile în voia lor. Ceva urât din trecutul meu se ivește. Un gând sau o experiență. Începe să mă roadă și nu mă mai pot gândi decât la ce-ar putea însemna.

Într-o seară, verișoara mea a venit la cină și mi-a dăruit un volum de poezii, scrise de un autor și dramaturg norvegian, Jon Fosse. După plecarea ei, m-am așezat în pat frunzărind cartea. Chiar înainte să sting lumina, mi-au atras atenția aceste cuvinte: *există o dragoste pe care nimeni nu și-o amintește. Ce-o fi vrut să spună cu asta? O dragoste invizibilă care rămâne în stare latentă? Să fi scris el oare despre liniște? Poezia bună îmi amintește de marii exploratori. Cuvintele potrivite sunt capabile să-mi pună gândurile în mișcare, asemenea relatărilor exploratorilor pe care le-am citit când eram tânăr. Înainte să adorm, am hotărât să-i*

scriu lui Fosse a doua zi pentru a-l întreba în privința acelor șapte cuvinte și a încerca să exploatez izvorul înțelepciunii sale.

– Într-un fel, este tăcerea care vorbește, mi-a replicat Fosse, la șase minute după ce i-am trimis un e-mail.

Ai fi zis că aștepta întrebarea mea, însă nu se poate să fi fost cazul, deoarece nu mai primise nici un semn de la mine de mulți ani.

Să vorbească este exact ceea ce ar trebui să facă liniștea. Ar *trebui* să vorbească, și tu ar trebui să dialoghezi cu ea, pentru a-i stăpâni potențialul prezent.

– Poate din cauză că liniștea merge atât de bine cu mirarea, dar are, de asemenea, un fel de măreție, da, ca un ocean, sau ca o întindere vastă de zăpadă, a mai spus el. Și cine nu-și pune întrebări privind această măreție se teme de ea. Și mai mult ca sigur de aceea se tem atât de mulți de tăcere (și de aceea există muzică peste tot, *oriunde*).

Recunosc frica pe care Fosse o descrie. O angoasă vagă față de ceva indescriptibil. Ceva care mă face mult prea ușor să evit să fiu prezent în propria viață. În schimb, îmi umplu timpul cu tot felul de

nimicuri, evitând tăcerea, trăind prin intermediul unei noi sarcini la îndemână. Trimit SMS-uri, pun puțină muzică, ascult radioul sau îmi las gândurile să zboare, în loc să stau locului și să ignor în chip voit lumea din jur.

Cred că teama pe care Fosse o exprimă este frica de a ne cunoaște pe noi înșine mai bine. Simt un iz de lașitate ori de câte ori încerc să evit asta.

« »

2.

Antarctica este cel mai liniștit loc în care am fost vreodată. Am mers singur până la Polul Sud și în tot acel peisaj vast, monoton, nu se auzea nici un fel de zgomot uman în afară de sunetele pe care le făceam eu. Singur pe gheață, departe în acea mare întindere albă de nimic, puteam auzi și simți liniștea. (Fusesem forțat de compania care deținea avionul ce m-a adus până la limita de nord a Antarcticii să aduc un radio. Ultimul lucru pe care l-am făcut în avion a fost să las bateriile la gunoi.)

Totul părea complet plat și alb, kilometru după kilometru până hăt spre orizont, pe măsură ce mă îndreptam spre sud, de-a lungul celui mai rece continent din lume. Sub care se întind mai bine de 29 de milioane de metri cubi de gheață, apăsând suprafața Pământului.

În cele din urmă, aflat într-o izolare totală, am început să constat că, de fapt, nimic nu este complet